

CURSIEF

Over Ad Melkert, het kale-kip-syndroom en Des Indes

- > Wat een tragische ironie. Ad Melkert, geen man van grote passies, vond ooit zijn meest gepassioneerde engagement in Latijns-Amerika. De *junta*-dictaturen, de politieke vluchtelingen, de strijd voor de mensenrechten. Dat nu net hij als politiek vluchteling Nederland hals over kop moet verruilen voor Washington, op de vlucht voor onophoudelijke dreigementen en karaktermoord...
 - > Van een tragische ironie 2. Het links-paarse establishment van politiek, wetenschap & journalistiek zou mensen verbieden te zeggen wat ze denken. De grote taboe-doorbrekers van de jaren zestig zouden op senioren-leeftijd een 'denkpolitie' zijn geworden, als het Vaticaan in zijn hoogtijdagen. Die almachtige *opinion-leaders* van de 'linkse kerk' moesten maar eens een toontje lager zingen. Maar wat gebeurde? De revolte van de LPF tegen het gebrek aan vrije meningsuiting in Nederland pakte volstrekt contraproductief uit. Waar we nu na de Opstand der Mondgesnoerden mee zitten opgescheept — met dank aan die afschuwelijke Volkert van der G., maar ook aan de dreigementen uit LPF-kring tegen 'links' — is een klimaat waarin vrije politieke meningsuiting riskanter en problematischer dan ooit is geworden. We zeggen maar even niet meer wat we denken.
 - 6 > De werkelijkheid als *fait accompli*. Je ziet wel eens gebouwen gesloopt worden, vertrouwde objecten langs je dagelijkse forenzen-route. Drie weken na de sloop kun je die gebouwen al niet meer voor de geest halen en is die open plek of dat nieuwe gebouw opeens de gewoonste zaak van de wereld geworden. Hetzelfde mechanisme is werkzaam bij de diagnose van de *knock-out* die de PvdA op 15 mei kreeg uitgedeeld. Er is een neiging om opeens totaal te abstraheren van de bijzondere context van gebeurtenissen. Men
- lijkt vergeten dat we door 'de Dreun' volstrekt verrast waren, zeker door de aard en omvang ervan. In plaats daarvan buitelen de oorzaken van de PvdA-nederlaag over elkaar heen, alsof we het altijd al geweten hadden. 'Tuurlijk hebben we verloren, we waren ook zo technocratisch bezig'. 'Ik had toch altijd al gezegd dat we niet zo naar het midden moesten opschuiven. Dat is vragen om een electorale afslachting'. Hoe dwingend en logisch kan de ongrijpbare werkelijkheid zich aan ons voordoen?
- > Paars en met name de daarmee verbonden Derde Weg-koers van de PvdA zijn dwaalwegen geweest. We moeten weer terug naar authentiek links. 'Hadden we onze ideologische veren maar nooit afgeschud'. Zo verzuchtte een PvdA-kaderlid op een van de grote regionale partij-bijeenkomsten. Hij zou daarop met ovationeel applaus overladen zijn. Op zichzelf is een debat over de koers van de PvdA uiterst urgent — hadden we dat maar eerder en eerlijker gedaan — en er is zeker forse kritiek mogelijk op de pragmatische sterk & sociaal-middenkoers. Maar pas op: we moeten wel heel precies zijn met die al te gemakkelijke nostalgie naar 'authentiek links' en naar oude vertrouwde ideologische veren en wat dies meer zij. Men vergeet dat het linkse profiel van de PvdA, in de lange jaren tachtig voorafgaande aan de nieuwe *Regierungsfähigkeit* onder Kok, vooral steunde op thema's als kernwapens, milieu, feminisme en de derde wereld ('Eigenlijk doen we alles allemaal voor Afrika'). Terug naar onze 'eigen' achterban in de oude verwaarloosde wijken? De PvdA had voor Kok en Paars helemaal geen programma dat de gewone mensen in de gewone wijken aansprak. De PvdA (en de SPD en de Labour Party) waren in de jaren tachtig vooral zo onverkiesbaar, omdat ze temidden van economische crisis, massa-werkloosheid en een uit haar naden knappende verzorgingsstaat, zich meende te moeten profileren op postmateriële issues als kernraketten, kernenergie, de milieu-apocalyps of het basisinkomen. De Derde Weg — hoe opportunistisch en onvolkomen die in veel opzichten ook mag zijn geweest — was vooral een reactie tegen die houding en moet

CURSIEF

Indes was ooit de vroedvrouw van Paars. Hier speelde zich het geheime Des Indes-beraad in de Anna Palowna-zaal af, eerst met *backbench* liberalen, vrijzinnig-democraten en socialisten. Later zou het steeds meer tot een *frontbench*-beraad uitgroeien, ja zelfs de Paarse coalitie als ongekende uitkomst hebben. Dat hotel blijkt nu het bolwerk en hoofdkwartier van de LPF te zijn. De eigenaar was een vriend van Pim. Het is nu de LPF-hangplek voor projectontwikkelaars en onroerend goed-speculanten. Hou Des Indes in de gaten. Dat stond aan de wieg van een precedentloze coalitie en van een precedentloze nieuwe partijformatie. In dat hotel wordt de parlementaire geschiedenis uitgebreed.

- > Van een tragische ironie 3. De PvdA krijgt nogal wat voor zijn kiezen. Het meest pijnlijke is de botsing die zich tussen zelfbeeld en 'buitenbeeld' voordoet. Een beetje PvdA'er mag zichzelf toch nog altijd graag zien als een linkse vrijbouter, aangepast en gericht op het bestuurlijk haalbare, dat wel, maar gevoelsmatig als het er op aankomt met twee tenen buiten de bestaande 'onrechtvaardige' samenleving hangend. Tegen het establishment van de Goois-Wasse-naarse sjiek en de *nouveau riche* van de Amsterdams beurs, dan nog eerder met zo'n afzichtelijk petje op meestaken met de FNV. Hoe aangepast, verburgelijkt en gezapig ook, aan de PvdA kleeft toch nog net dat vleugje *flower power* van de jaren zestig, vermengd met de stoere revolutionaire/reformistische arbeidersbewegingstraditie. En dan door Pim Fortuyn en voorheen-partijgenoot Bomhoff met zijn allen neergezet worden als de conservatieve regentenklasse bij uitstek, als links establishment dat de collectieve sector en de media in zijn macht heeft, de vrije me-ningsvorming multiculturele taboes oplegt etc. Het is die *Gestaltwitch*, van progressief naar conservatief, van anti-establishment naar gezeten regentenklasse die voor een PvdA die toch al in een forse identiteitscrisis zit (het kale kip-syndroom) hard aankomt.
- > En het moet gezegd, het heeft er alle schijn van dat in dit tijdsgewricht de veranderings- en hervormingsadrenaline van rechts komt. Rechts is de drager van het maatschappelijk onbehagen, rechts omarmt de maatschappijkritiek. Tegen de bureaucratie, tegen de illusie van de multiculturele samenleving, tegen immigratie, tegen een elitair Europa, tegen verloederling & normvervaging, tegen allochtone misdaad, tegen het gebrek aan daadkracht en duidelijkheid...
- > De deconfiture van een sjiek hotel. Hotel Des

Indes was ooit de vroedvrouw van Paars. Hier speelde zich het geheime Des Indes-beraad in de Anna Palowna-zaal af, eerst met *backbench* liberalen, vrijzinnig-democraten en socialisten. Later zou het steeds meer tot een *frontbench*-beraad uitgroeien, ja zelfs de Paarse coalitie als ongekende uitkomst hebben. Dat hotel blijkt nu het bolwerk en hoofdkwartier van de LPF te zijn. De eigenaar was een vriend van Pim. Het is nu de LPF-hangplek voor projectontwikkelaars en onroerend goed-speculanten. Hou Des Indes in de gaten. Dat stond aan de wieg van een precedentloze coalitie en van een precedentloze nieuwe partijformatie. In dat hotel wordt de parlementaire geschiedenis uitgebreed.

- > Het goede aan de LPF-inbraak in het politieke bestel is dat het laat zien dat het bestel aan de kant van de kiezersdemocratie open en door-dringbaar is. Vanuit democratisch gezichtspunt kan de 'revolte der buitengeslotenen' zelfs toegejuicht worden. Hoe legitiem is het niet dat het gevestigde politieke partijen-kartel, met zijn ledental beneden 3% van de bevolking, tegenspel en concurrentie krijgt vanuit de overige 97% van niet in politieke partijen georganiseerde burgers?
- > Wat enige zorgen baart is dat we nu met de vorming van het kabinet-Balkenende te maken hebben met een *gesmoorde revolutie*. De tragische moord op de inspirerende politieke leider heeft onmiskenbaar de stootkracht van de voorgestane omwenteling aangetast. De Haagse zeden, gewoonten & routines hebben weer de neutraliserende overhand gekregen. De vraag is nu: welke weg zoeken de frustraties van een *unfinished revolution*? We moeten niet demoniseren, maar ook niet naïef zijn over de kwetsbaarheid van democratische en rechtsstatelijke verworvenheden. Zijn de wat slordig uitgevallen anti-democratische geluiden in LPF-kring (tegen de vrije media, tegen de scheiding der machten) beginnersblunders of de vooraankondiging van een stijlbreek in onze democratische cultuur?

RENÉ CUPERUS

WBS-medewerker en S&D-redacteur